

ara.cat

**PARES
DEL
SEGLE
XXI**

D'homes, filles i fills

Pares del segle XXI és el títol d'aquest dossier digital. ¿Que de què parlem? Dels homes que tenen cura dels infants, de les filles, dels fills. Dels pares que han superat els vells clixés sobre el rol masculí dins la família i que a banda de traspassar un cognom, assumeixen que la criança és una responsabilitat compartida. La igualtat encara queda lluny però cada vegada es fa més evident que els models de paternitat s'estan redefinint. Ho veiem precisament en aquest dossier. Ens ho expliquen 10 pares d'avui: les seves particulars receptes per educar la canalla, com interactuen amb els seus fills i les seves filles, què fan junts, què els preocupa.

També ho diuen les dades -un 80% dels pares tenen la criança com la principal prioritat- i ho notem amb la publicació de llibres com *El pare que et va matricular* o *Cómo ser padre primerizo y no morir en el intento* i amb la proliferació de blogs d'homes que expliquen què vol dir per a ells tenir criatures.

Les següents pàgines són un recull d'articles publicats en paper al suplement Criatures, de l'ARA. N'hem fet una tria, però en podríem haver inclòs molts més, per què les històries d'homes, filles i fills són infinites. Reflexions de pares, per a pares.

Edició versió digital Anna Moyà, Estel Galí
Disseny i maquetació versió digital David Repullés
Articles publicats en paper Al suplement Criatures
ARA c/Diputació, 119 08015 Barcelona / **Telèfon** 932029595

Aquest índex és interactiu,
clica sobre els títols per accedir als articles

[L'ocàs dels pares alfa](#)

[La paternitat, en xifres](#)

[10 pares d'avui](#)

[Reflexions](#)

[Llibres i blogs de
pares per a pares](#)

Game over. S'ha acabat. O, si més no, s'ha començat a acabar, i esperem que tard o d'hora s'acabi del tot per sempre més. Els pares (ells, nosaltres) ja no són el que eren, el que érem: els mascles ibèrics que arribaven a casa a les tantes, quan el nen -que la dona havia cuidat tot el sant dia- ja dormia. No. Ja no. Ara, a part de ser pares, fan de pares. Cada cop més pares tenen més cura dels fills. Òbviament, i per desgràcia, hi ha mil i un però: la igualtat plena és un objectiu encara llunyà; ara, no hi ha dubte que la paternitat alfa recula i que la beta avança. Un estudi de la UAB ho corrobora.

Es titula 'Cap a un nou model de paternitat?' i l'han publicat Marc Barbeta-Viñas i Tomás Cano (a la fotografia) a la 'Revista Española de Investigaciones Sociológicas'.

Parteix de l'augment en la implicació paterna que avalen estudis previs; a través de vuit grups de debat, analitza els discursos sobre la qüestió dels pares de Barcelona i Madrid "amb la intenció d'identificar-ne l'estructura i les tendències al canvi", i confirma "el procés de transició de la paternitat que, no sense contradiccions, fa evolucionar la paternitat tradicional homogènia cap a una concepció complexa i multidimensional".

Barbeta-Viñas sosté: "La institució del pare està en procés de canvi; no obstant això, és un canvi no sé si dir-ne incipient, però que en cap cas està liquidat, acabat, i que té retrocessos i avenços, elements de contradicció, i no es desenvolupa igual en els diferents sectors que componen l'estructura social".

¿Com més diners i més formació, més nova paternitat, Marc? “La literatura diu que sí”. Alto, però: “Tot i això, penso que els nostres resultats ens diuen això, però no d’una manera completament taxativa. I les múltiples posicions que presentem al quadre ja mostren la important diversitat de discursos sobre la paternitat i la manera d’entendre-la i donar-hi algun sentit”. L’article és qualitatiu però s’emmarca en un projecte més ampli: “A la part quantitativa -detalla Tomás Cano- es veu que tres qüestions principals expliquen el que un pare home s’impliqui més o menys en la cura dels seus fills: el nivell educatiu del pare o de la parella, la quantitat de temps que tingui lliure i la posició que la seva dona ocupi al mercat laboral”.

“Llavors -continua- el pare poc educat amb una dona que és mestressa de casa i que té jornades molt llargues és el que menys dedica temps a la criatura. Per què? Per diverses raons. Primer, una qüestió important és que el nivell educatiu se sol correlacionar amb els valors de gènere, és a dir, que la gent que té molta educació sol ser més igualitària”. I una altra cosa: “A mi no m’agrada gens -afegeix Cano- culpabilitzar la classe obrera, perquè m’han dit molt a les entrevistes: «Però què passa? Llavors és que els obrers no volen, oi?»” Ho nega set cops: “No us confongueu. Esclar: no és que no vulguin, sinó que tenen unes condicions molt precàries, molt dures, i segurament que hi ha moltíssims pares que desitjarien estar amb els seus nens, però és que no arriben a final de mes, han de treballar mil hores. No tenen poder sobre el control del temps”.

L’estudi dissenya vuit grups segons la seva situació en un quadre amb dos eixos: la posició en el mercat de treball i el nivell d’estudis. Els resultats de tot plegat tracen, també sobre dues dimensions, quatre “espais semàntics” de la paternitat: logístic, de reconeixement de necessitats, relacional-comunicatiu i educatiu. I en cadascun d’aquests vessants es palesen diversos models de paternitat o “posicions discursives”, dins algunes de les quals hi ha, fins i tot, “fraccions”.

Moltes zones de gris

Parlant clar, no hi ha gaires blancs ni negres, sinó tons de gris. Els pares barcelonins i madrilenys estan en transició, en procés, en aspectes i graus diversos. “Això dels nous pares és una hipòtesi o una tesi que es va construint des de les últimes dècades, sobretot, als països anglosaxons i nòrdics”, indica Barbeta-Viñas. “Segurament, ells estan en més bona situació perquè emergeixin nous pares; nosaltres hem trobat elements de nova paternitat entre els pares espanyols i catalans, però és un concepte que, en algunes coses, pot ser relliscós i contradictori, és a dir, tu no pots dir: «Mira, aquest és nou pare» i prou. Uf! Doncs no ho sé. A la millor, hi ha gent que té coses de nous pares i coses de pares no tan nous, o elements, potser, més tradicionals”.

Camí Llarg

“La institució del pare està en procés de canvi; però és un canvi incipient”, diuen els autors de l’estudi.

“Una altra qüestió interessant -comenta Cano-és fins a quin punt aquest individu ho està fent per obligació o per procedència”. Més o menys convençut. Destaca, també, en quin aspecte els nous pares punxen: “On menys s'estan implicant és en la part més rutinària, menys divertida, més dura, que és canviar-li els bolquers, donar-li menjar, banyar-lo, etc.; a més, és la més inflexible en termes de temps. Què suposa, això? Que aquí és on la desigualtat de gènere és més gran. Llavors això, al final, fa que les dones tinguin una mica menys d'oportunitats en el mercat laboral”.

Els pares rurals, per cert, no els han estudiat, però Barbeta-Viñas aventura: “En la mesura que al món urbà és on s'evidencien més les tendències de canvi, és probable que sigui on puguem trobar més elements del pare tradicional”.

Condicions

El nivell educatiu, el temps lliure i la feina de la parella són les tres qüestions que expliquen que un pare home s'impliqui més o menys en la cura dels seus fills.

L'investigador nega que tot siguin flors i violes: “A les entrevistes que ens han fet i a les lectures que han fet de l'article, tinc la sensació que es fa una lectura molt unidimensional de la idea aquesta del nou pare en el sentit que és bo, i, per

altra banda, alguns dels mitjans en destaquen la *maternització* de la paternitat. I és evident que això pot portar elements positius, però alguns dels altres articles [inèdits] que surten d'aquest treball de camp serviran, també, per compensar o equilibrar una mica la cosa”. En quin sentit? “El nou pare també té unes conseqüències que es poden vincular amb la crisi de l'autoritat del pare o amb la falta de definició de models, pautes, normes socials sobre què ha de fer davant dels seus fills”.

Cano hi afegeix: “Això de dir que el nou pare és el bo té molts riscos -sobretot, de culpabilitzar-, però sí que és veritat que el que diuen els estudis -i, bé: i resultats de la meua tesi, que encara no està acabada, però és a prop del final-és que és molt positiu quan el pare s'hi implica.

Per al nen, el fet que li dediqui temps sol, i que durant aquest temps faci activitats tant rutinàries físiques com de tipus més educatiu i estimulants cognitivament, perquè això té efectes molt bons per a l'habilitat lectora del nen, per al seu benestar emocional, etc. I, després, per a la mare, en el sentit que ella pot desenvolupar-se en el mercat de treball, pot dedicar més temps a les seves amigues o al que sigui, i, al final, això té resultats molt positius: se sent millor. I el pare també, perquè se sent realitzat, etc.”

Barbeta-Viñas, que és pare, aconsella als progenitors “molta paciència i que els estimin”, i Cano s'hi apunta: “L'amor és molt important”. El primer rebla: “És la mare dels ous”. I el pare dels ous, també.

Bastons a les rodes de la revolució

¿Què impedeix que “el model del nou pare tingui possibilitats reals d’hegemonitzar-se”, en paraules de Marc Barbeta-Viñas? “Mentre les condicions socials i institucionals siguin com les que tenim a casa nostra, homes i dones continuarem tenint problemes per conciliar de la manera més igualitària possible. El tema laboral és un dels principals impediments. I, també, elements que tenen a veure amb la cultura de gènere i qüestions més simbòliques i culturals”. Tomás Cano ho arrodoneix: “Els valors de gènere en un país i les polítiques socials que té són endògenes. Es retroalimenten”. I afirma, taxatiu: “Aquí, a Espanya, es regula la desigualtat des del naixement del nen. O sigui: en el moment en què es dona a la mare quatre mesos de permís de maternitat i al pare només 4 setmanes, ja, de primer, estàs generant imaginaris mentals molt desiguals, i a part, el pare desenvolupa un vincle amb el nen que és molt desigual respecte al de la mare”. I afegeix, encara, les poques facilitats a les empreses perquè el pare conciliï, i la resistència dels homes a deixar anar els privilegis del patriarcat.

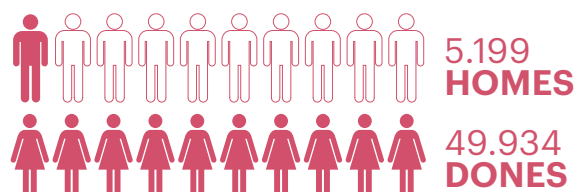
8 de cada 10 homes que tenen fills consideren la paternitat la seva màxima prioritat

5-10% dels homes pateixen depressió entre el tercer i el sisè mes després de néixer els seus fills per por a ser mals pares

2,5 hores és el temps mitjà diari que una dona dedica més que un home a les tasques de la llar, cura dels infants inclosa

5.199 vs. 49.934 és la diferència entre homes i dones que es van demanar una excedència per tenir cura de la família el 2017

37% dels pares espanyols dediquen menys de dues hores al dia a estar amb els fills

41% dels pares no se senten satisfets amb el temps que inverteixen en la seva família

...“Si ets pare, no pots ser egoista”...

GERARD DE JOSEP. Periodista, filòleg i pare del Rai, de 4 mesos

Els dos primers mesos els he gaudit molt. Vaig tenir un mes de baixa per dedicar-me exclusivament a la criança i ha sigut una revelació. La vida és això: cuidar-nos els uns als altres. He observat atentament tots els canvis, no només del nen, sinó de la meva parella. I tornar a la feina i haver de retornar a un ritme artificial i inadequat ha sigut un daltabaix.

Què et preocupa?

Les conseqüències de l'absència. Tinc una feina que em permet no perdre'm cap visita al pediatre, però sento que estar vuit o nou hores separat del meu fill ens passarà factura.

Estigues tranquil.

Durant els primers mesos l'he tingut moltíssim als braços i encara ara s'adorm amb mi gairebé cada dia. Però ara hi ha cops que em resulta difícil calmar-lo i penso que és per la meva absència sobtada. Cal que els homes assumim juntament amb la mare el paper de cuidadors principals.

Parla-me'n.

No es tracta d'un procés de maternització de la paternitat, sinó d'assumir la teva corresponsabilitat. Als grups de lactància i postpart hi falten homes. Segur que molts no són conscients de la solitud que senten les seves parelles.

Com t'ha canviat ser pare?

Els pares em deien que al tenir fills et tornes conservador, però jo ho veig al revés. No pot ser de cap altra manera. Mentre no ets pare et pots permetre ser egoista perquè la teva vida comença i acaba en tu. Però un fill fa que el teu compromís amb el món s'estrenyi. Tot va més enllà de tu: la sanitat, l'educació, les relacions humanes. Has d'ajudar a definir tot el que l'afectarà.

Què més has descobert?

Des que tens el fill als braços t'adones que no hi ha res que sàpigues del cert.

Tot ho tornes a fer per primer cop. Semblava irrecuperable el sentiment de novetat que senties de petit i, de sobte, tot torna a ser nou.

Cert.

Sovint pensem que la vida durant la infància és força simple, però no és cert. Anem simplificant la vida a mesura que creixem, per fer-la encaixar en uns codis adults més estancs i compartimentats.

Explica'm un moment únic.

L'experiència més dura que he viscut va ser el part. Tot és molt intens. El moment clau va ser quan el vaig veure. Estava preparat per plorar molt, feia dies que estava particularment sensible, però quan el vaig veure vaig quedar en xoc i no vaig plorar.

I què vas sentir?

Que m'estava emocionant poc. D'una banda, sentia el pes d'haver d'estar a l'altura de les pròpies expectatives com a pare. De l'altra, vaig treure'n una lliçó que em va colpejar: el vincle entre pare i fill cal construir-lo. Necessitava sentir-lo, coneixe'l, i cada segon comptava.

Què t'agrada fer amb el teu fill?

Ballar i cantar. Són dues coses que he recuperat. Quan era preadolescent ho feia molt a la meva habitació. Però em vaig fer gran i la vergonya va fer la seva feina. Ara torno a ballar i cantar. Sovint ell riu quan em sent cantar i gairebé cada nit s'adorm als meus braços mentre ballem.

“Desafia els teus límits i el nen t’imitarà”

PEP PRIETO. Periodista, crític de cinema,
escriptor i pare de l’Arnau, de 10 anys

Els zombis uneixen generacions perquè la cultura popular es transmet de pares a fills. A casa agraden, però a l’Arnau li fan menys por de la que em feien a mi. Quan li vaig explicar l’argument de *Carnada* em va mirar amb una cella aixecada i em va dir: “Papa, estàs fatal”.

Parla'm de l'humor.

Un dels reptes que tenim els pares és saber dotar l'humor de contingut. Hi ha un humor blanc, espontani i sense pretexts. I un altre humor que ens explica moltes coses del món on vivim. Aquest últim va associat a fer-se gran. Ell i jo tenim debats sobre què fa riure i què no. Soc dels que pensen que és important riure's una mica de tot, però fent-ho amb consciència del que representa.

I com evoluciona la seva por?

L'atemptat de Barcelona de l'estiu passat va marcar un punt d'inflexió. Crec que aquell dia va prendre consciència que l'horror és més a prop del que hauria pensat mai. Vam parlar molt sobre el tema. Els adults faríem bé d'acceptar la por en lloc de negar-la. Ell té la necessitat de desafiar-la, però hi ha pors que són insuperables, que t'acompanyen tota la vida.

Què et costa, encara?

Renyar-lo. Ho he de fer de tant en tant, perquè a mesura que ha anat creixent ha desenvolupat un cert mal geni i convé corregir algunes actituds, però cada cop que l'he hagut de renyar he sentit que això no està fet per a mi. Ara, mai he percebut la paternitat com un problema, o almenys com un problema diferent dels que tens al llarg de la vida. Com amb tot, has de desafiar els teus límits perquè el nen aprengui a desafiar els seus.

De què et sents especialment satisfet?

La mare del nen i jo estem separats, però crec que hem sabut enfocar la seva

educació amb solvència. Em sento orgullós de la capacitat d'adaptació del nen davant qualsevol cosa. I també estic satisfet de la capacitat per alternar un oci domèstic amb la permanent curiositat per l'exterior. Mai estem un cap de setmana a casa, sempre fem alguna cosa per trencar el guió.

Què diries a algú que dubta si tenir fills?

Vaig ser el primer pare del grup d'amics i em preguntaven si era cert el canvi de vida que implica. Jo responia que t'hi adaptes i descobreixes aptituds que mai hauries pensat que tenies. Han tingut fills i encara em parlen. No em devia equivocar del tot.

Explica'm una vivència que encara et faci pensar.

Quan el nen tenia tres o quatre anys, era molt prudent. Sempre demanava permís per tot. Un dia, a Girona, el vaig convèncer de pujar a una tirolina que hi havia en un parc i en va caure.

Buf!

Es va fer mal al genoll i plorava desconsoladament. Recordo que vaig pensar que el paper que tenim amb un fill és com una arma de doble tall: l'has d'esperonar a superar les pors i estar preparat per afrontar les conseqüències de les seves decisions. Jo vaig insistir que hi pugés i la caiguda va ser un bany de realitat, tant per a ell com per a mi. Vaig aconseguir calmar-lo, però veure tan frontalment com un fill depèn de tu em va tornar encara més conscient del que representa la paternitat.

.....“Els parcs són llocs terribles”.....

DANI VILARÓ. Periodista, escriptor i pare de la Maia, d'11 anys

En un parc, el gronxador és un lloc particularment delicat: fer cua, aguantar que un nen o nena es gronxi minuts i minuts i jo, amb la meva filla, esperant que se'ns concedeixi la gràcia divina de poder gronxar-nos. I quan t'arriba el moment, haver de gestionar amb mesura el temps que la teva filla s'ho passa bé per evitar que s'enfadi un altre nen. És una màquina diabòlica, el gronxador. Als parcs he assistit a escenes terribles.

Explica'm això de què els parcs són llocs terribles.

És un dels primers espais de socialització de nens i nenes que no volen socialitzar-se perquè encara són petits. Els forcem a conviure amb altres nens. Els obliguem a fer coses que ells consideren terribles, com ara deixar la pala a una altra nena.

Què t'ha fet sentir vulnerable?

Em sentia feble quan no sabia què li passava a la meva filla o quan es feia mal. Una dia vaig visualitzar cinc segons abans que passés que la Maia cauria i es faria mal. Va relliscar en un tobogan i es va fer un tall de quatre punts a la barbeta. Jo era a una quinzena de metres i no vaig poder fer res més que començar a caminar per ser testimoni de la trompada i després córrer cap a urgències.

Quina sensació d'impotència.

Si no assumeixes que el teu fill petit patirà accidents o malalties, qui potser no sobreviurà seràs tu. A poc a poc això ho vas portant millor, vas aprenent a relativitzar-ho. No sé si et fas més fort, però hi ha un moment que tot llisca millor.

Què t'ha sorprès, últimament?

Fa poc em va dir que volia ser feminista, que ja ho era. Li vaig preguntar que com ho sabia i em va respondre que no entenia que fos possible ser dona i no ser feminista. Llavors em va preguntar per què algunes persones consideraven que ser feminista era anar contra els homes, que era com ser masclista però a l'inrevés.

Això l'hi havia dit una altra nena. Em vaig quedar amb la boca oberta.

Tot això amb onze anys!

D'una banda m'alegra que desenvolupi una certa consciència, que senti l'orgull de ser nena. De l'altra m'horroritza que s'hagi adonat que alguna cosa no rutlla en aquest món. Descobrir que el món és lleig en un aspecte tan íntim i entendre que les dones necessiten ser feministes per sobreviure en un món d'homes ha de ser fumut.

I què sents?

Que el mínim que puc fer com a home és acompanyar-la en aquest camí de conscienciació.

Què us agrada fer junts?

Hi ha un moment íntim, que repetim des que era petita, i que ens fa feliços. Sempre que soc a casa la porto al llit i l'acotxo. Abans m'inventava algun conte curt, sempre amb animalons. Ara no hi ha contes però aprofitem el moment per dir-nos coses a cau d'orella, per parlar de com ens ha anat el dia. Ella tanca els ulls amb un somriure a la cara i penso que és una sort anar a dormir sempre així de contenta. Se la veu feliç i jo també.

Explica'm una solució d'emergència.

Hi ha una altra cosa que fem a casa, en diem abraçades energètiques. Ens les fem amb la mare, tots tres, quan algú dels tres necessita amb urgència una bona dosi d'ànims.

.....“Ser pare és donar-ho tot”

JORGE BLASS. Mag i pare del Max, de 5 anys

Vaig ser un nen tímid, molt vergonyós. Els meus pares i el meu germà gran em van proporcionar una bona infància, però va ser gràcies a la màgia que vaig aprendre a comunicar-me.

Com et va ajudar la màgia a comunicar-te?

Fent màgia vaig desenvolupar algunes habilitats socials, vaig poder superar pors i angoixes típiques de la infància i la joventut. Li dec molt a la màgia i tot això ho explico al xou Palabra de mago, on comparteixo amb el públic anècdotes reals de la meva vida.

Explica-me'n alguna.

El primer cop que vaig veure un truc va ser en un programa de televisió. Hi havia un mag que feia màgia amb cartes. En va fer una a trossos petits i uns segons més tard aquella mateixa carta estava tota sencera. Jo també ho vaig voler fer. Vaig agafar les cartes del meu pare i en vaig estripar una, i després una altra. El truc no em funcionava. Fins que vaig estripar-les totes.

La teva família viatja amb tu?

No. Quan treballo la meva família no acostuma a viatjar amb mi. Muntar un xou és una cosa molt complexa que implica estar moltes hores treballant amb l'equip. En canvi, molts altres dies puc estar totalment per ells, cosa que no podria fer si tingués una feina convencional. Però m'agrada molt viatjar amb el meu fill i ensenyar-li la manera com es viu en altres països i cultures. L'any passat, per exemple, vam anar a Indonèsia. I aquest any a conèixer l'Àfrica. És fantàstic redescobrir el món a través dels ulls d'un nen.

¿Tenir un fill t'ajuda en la teva feina?

I tant que sí. El meu fill em dona moltes idees. Els mags hem de tenir la imaginació dels nens. Però quan ens anem fent

grans perdem aquesta capacitat de ser imaginatius i és important continuar mantenint l'actitud d'un nen curiós que es meravella davant les coses, i ser capaç de transmetre aquesta capacitat d'enlluernament al públic.

Pocs espectacles són tan familiars com la màgia.

És molt maco veure al teatre persones d'edat molt diferent amb la mateixa expressió de sorpresa i d'admiració. La màgia pot enlluernar de la mateixa manera un nen, un pare i un avi.

En què consisteix fer de pare?

M'agradaria saber-ho! Ningú t'ensenya a fer de pare. Quan ets pare només pots donar-ho tot i intentar estar a l'altura. Per a mi, la qüestió essencial és que el meu fill sigui feliç i que trobi una passió.

¿Utilitzes la màgia per fer de pare?

Al meu fill li agrada la màgia, cosa que va molt bé per superar la timidesa i desenvolupar la capacitat de comunicació. Ell també és vergonyós. Però no crec que sigui mag. Ja seria molta casualitat que també fos la seva passió. En tot cas, encara és molt jove.

Us assembleu?

El Max és un terratrèmol, un xaval molt mogut, i em recorda la manera com era jo. Jo tenia un malnom: em deien el Moggollón i no era per casualitat. Tant de bo que el meu fill sàpiga canalitzar tota la seva energia cap a alguna cosa que li agradi de veritat. No vaig saber-ho fer fins als 12 anys. Abans vaig ser futbolista, pintor, pianista, skater i, finalment, mag.

...“Ni casals, ni caus, ni excursions”...

PERE GINARD. Il·lustrador i pare del Lluç i el Benjamí, d’11 i 6 anys

Quan la meva companya i jo ens vam separar, ara fa uns 5 anys, va ser una separació amistosa i tenim la custòdia compartida dels fills, cosa que implica que quan els nens són amb mi, hi són al 100%. Abans ens repartíem les tasques. De sobte, vaig haver d’aprendre a gestionar un munt de coses que no tenia presents.

No devia ser fàcil refer la teva vida.

Gens. És força difícil conciliar feina i paternitat. Tinc una feina creativa que m'apassiona i el cap sempre em bull. Encara que físicament estigui fent el sopar dels nens, sovint tinc el cap en coses de la feina.

Però és sostenible, això?

Quan vaig ser pare em vaig proposar seguir treballant igual que abans i em vaig obsessionar perquè volia ser igual de productiu i no em permetia gaudir de les criatures. Però ara he començat a aprendre a desconnectar, i quan hi ha els nens per casa en gaudeixo com no havia sabut fer abans. A vegades, quan hi penso, tinc una certa sensació d'haver-me perdut una part important dels seus primers anys. Però he sabut rectificar a temps.

Viviu al Raval.

Soc d'un petit poble de Mallorca, Artà, i quan vaig arribar a Barcelona volia viure al rovell de l'ou. Volia ciutat i cultura. M'agrada molt el Raval i mai m'he plantejat canviar de lloc, tampoc quan van arribar els fills, tot i que molta gent ens suggeria que no era un barri gaire amistos per criar-hi nens. Quina tonteria. Aquí tinc gairebé tot el que m'interessa: museus, filmoteca, teatres.

Però no és un lloc tranquil.

És un barri farcit de situacions poc agradables. En qualsevol moment et pots trobar enmig d'una baralla o trobar gent a terra. Són moments en què has d'expli-

car als nens certes coses, però és la realitat del seu barri i sempre que ho crec convenient en parlem.

Què us agrada fer?

Tenim l'hàbit més radical de tots en els temps actuals: quedar-nos tranquil·lament a casa. Ni casals, ni caus, ni excursions, ni classes d'anglès. No fem res i al mateix temps fem de tot, però amb calma. Els ho agraeixen i jo també. Durant la setmana tinc la sensació que no els escolto, que sempre estem pendents del rellotge. En canvi, els caps de setmana són un oasi.

Dibuixeu junts?

Sí, molt. Quan ells són a casa procuro no treballar i sovint dibuixem tots tres alhora en un gran paper. Cadascú comença per un cantó i després canviem la posició per intervenir en els dibuixos dels altres. Ells marquen el tempo. Quan se'n cansen ho deixem.

Fer això sol ser idea seva?

Sí. Mai els he imposat aquest tipus d'activitat. També els deixo les meves llibretes i permeto que hi intervinguin. Al petit li agrada molt acolorir els meus dibuixos, i jo l'hi permeto, amb molt de gust. I el gran, des de sempre, quan arriba del col·le el primer que fa és posar-se a dibuixar. Dibuixa el que vol i com vol.

I t'encanta.

Esclar. Però si dibuixem junts és perquè a ells els surt de dins, mai els he imposat res. Simplement els observo i m'apunto a la festa.

.....“Es pot gaudir improvisant”.....

ROGER CANALS. Músic i pare del Nil i el Jan, de 12 i 11 anys

A casa, els nens es desperten i se'n van a dormir amb música. Al menjador hi ha una guitarra sempre a punt i a l'estudi hi tenim una bateria, un teclat, un baix, *ukeleles*, un caixó, més guitarres i un merder d'instruments de percussió. Sovint, quan estic estudiant, agafen els instruments i ho convertim en una *jam*.

Com fas que els nens tinguin un vincle especial amb la música?

Per a mi la música és emoció i aquest és el vincle. El que ens connecta és l'emoció. Això és universal. La millor manera de potenciar-la és transmetent-la sincerament.

¿S'assemblen el jazz i la paternitat?

No soc un expert en improvisació però l'entenc com el flow, l'art de fluir. A partir d'un ritme i un tempo es tracta de surfejar, combinant elements harmònics, melòdics, rítmics, lírics i ambientals, obeint certes lleis de combinatòria o desobeint-les. Amb els fills he descobert que podem gaudir improvisant si hi ha una estructura mínima que ho sosté tot. Hi ha dies que tot és fàcil i d'altres en què ningú connecta i cal mooolta paciència. Llavors algú ha de recordar i fer executar les normes de joc. Com en qualsevol banda.

Què està resultant més complicat del previst?

Estar més present en tots els moments. Sovint tinc el cap ple de soroll i costa disfrutar conscientment del moment present. I els nens es fan grans de seguida. Fa temps que faig meditació. A vegades costa viure positivament.

Què és el TEA?

Trastorn de l'espectre autista o trastorn generalitzat del desenvolupament. En Jan és una persona amb Asperger.

Què implica?

És una condició innata que fa que el

cervell no segueixi les pautes de desenvolupament que es consideren normals, i això fa que en Jan tingui algunes singularitats, com ara un interès social reduït, conductes obstinades, hipersensibilitat i una descodificació particular de la realitat. En Jan sempre ho qüestiona tot amb la seva singularitat, i això incomoda. Jo l'anomeno en Peter Jan, una mena de nen galàctic, que sovint em desmunta la transcendència de les coses quotidianes. Visca el dret de viure també amb la seva mirada!

Cal ser pare d'una manera especial pel fet de tenir un fill amb TEA?

No, només cal tenir ganes d'estimar-lo i ser-hi. En Jan té dissenyada tota una estratègia pedagògica. És una acció conjunta entre família, mestres, pedagogs, psicòlegs, psiquiatres, logopedes i amics. El suport de l'escola ha sigut crucial.

Com sou feliços?

Jugant a futbol a la plaça, portant amics i amigues a casa, fent el clàssic peli & pizza divendres al vespre, anant a casa els avis. Amb en Nil ens la tenim jurada al ping-pong. Diumenge al matí a en Jan li encanta fer guerra de coixins i acabar amb una xocolata desfeta de reconciliació. Sobretot ens agrada llegir i cantar abans d'anar a dormir. Tant en Nil com en Jan tenen la seva cançó -Peter Jan i Afro Blau- i gairebé cada vespre em demanen que les canti. A casa l'última cosa que s'apaga després del llum és l'últim acord de la guitarra.

.....“Ser pare és transformar-te”.....

RAIMON PLA BUIJÓ. Fotògraf, antropòleg i pare del Samai, de 14 anys

El 2008, a Lima, vam comprar una vella Volkswagen, la vam preparar per poder-hi dormir i vam sortir cap a Cuzco. Vam viatjar per una costa desèrtica plena de dunes. Vam veure pingüins, foques i molts tipus d'aus. Després ens vam endinsar en muntanyes de més de 5.000 metres, en direcció al llac Titicaca, i ens vam quedar a viure en un poble que es diu Urubamba. Des d'allà fèiem viatges a la selva de Tarapoto, per visitar gent dedicada a la medicina ancestral.

Què li agrada especialment al nen del Perú?

La selva, els arbres gegants, els dofins de riu i poder anar sempre descalç.

¿Era molt diferent el teu fill d'altres nens?

Qualsevol nen de Lima s'assembla molt a un nen de Barcelona, perquè el món està globalitzat i en totes les ciutats es consumeix el mateix. Però un nen d'una zona rural sí que és diferent. Un nen de les muntanyes és tot d'una peça, robust, fort, tossut i desconfiat. En canvi els nens de la selva són oberts. Et miren als ulls i reben qualsevol novetat amb una rialla.

¿Viatjar ha definit la teva manera de ser pare?

Els viatges serveixen per relativitzar la nostra realitat, i no parlo de turisme, esclar. Viatjar és traspasar la frontera del que ets per adquirir una altra forma. Un viatger és un camaleó i fer de pare també és la transformació d'un mateix. A mesura que et vas educant a tu mateix, eduques el teu fill. Sense aquesta transformació no hi ha una veritable educació.

I què et queda per aprendre?

A tenir més paciència. A tenir la capacitat de sortir de mi mateix i entendre el que realment intenta comunicar-me el meu fill.

Col·lectivament, què és el que estem fent malament?

Els adults ens tornem massa rígids i ten-

dim a veure perills per tot arreu. Els nens ja no surten sols al carrer i tendim a la sobreprotecció. Dipositem tota la nostra confiança en una escola on aprendran uns coneixements que els han de permetre ser competitius.

Viatjant amb el teu fill, què vas haver de corregir?

A vegades vaig pecar d'haver sigut massa tolerant i permissiu. Cada societat té les seves normes i no és bo que els nens ho visquin tot com si fos un parc d'atraccions. Els nens han de conèixer una mica la nova cultura abans d'interactuar-hi, perquè la millor manera de fer-ho sempre és sent respectuós.

Deus tenir acumulades moltes anècdotes.

Recordo que als vespres llegia al meu fill contes dels Països Catalans on hi havia il·lustracions de personatges amb els vestits tradicionals, amb barretina, faixa... Vam arribar a una illa del llac Titicaca anomenada Taquile i el meu fill em va dir: "Ja hem arribat a Catalunya". I realment els habitants d'aquella zona anaven vestits com els catalans! Més tard vaig saber que al segle XVII o XVIII un català havia comprat el lloc al virrei espanyol.

Un últim pensament.

Carlos Castaneda, antropòleg nord-americà d'origen peruà, autor d' 'Els ensenyaments de Don Juan', diu: "Un home no pot ser savi si no ha educat un fill".

.....“Aprenem a educar educant”.....

JULIO CÉSAR PÉREZ. Dibuixant i pare del Gerard i el Marçal, de 6 i 3 anys

Quan dibuixo m'agrada fixar-me en aquestes coses que ens semblen òbvies, que considerem normals, i que són coses que no deixen de semblar-me estranyíssimes, violentes o molt divertides.

Quan dibuixes ets com un nen?

Els meus fills formen part de la meva vida. Ells interpreten tot el que els envolta i ho configuren de nou gairebé des de zero. El seu punt de vista és sempre enriquidor, seria difícil no aprofitar aquest regal. El que no faig és fer servir les nostres anècdotes; són només per a nosaltres.

Què et va sorprendre, quan vas ser pare?

La primera cosa és que et converteixes en un cuidador. Deixes d'estar en primer pla, cosa que, vista en perspectiva, és

molt bona. T'allunyes una mica de les teves estupideses. D'altra banda, i això és important per a mi, he experimentat una sensació de perspectiva. Ser pare m'ha fet conscient de la meva condició de fill, i això ha canviat la meva manera de veure els pares.

Vas ser pintor, però ho vas deixar.

Després de deixar la pintura, que era una cosa que havia fet des de sempre, vaig passar anys sense tocar un llapis. Després d'un temps vaig decidir tornar a dibuixar, tot i que d'una manera molt bàsica, com ho feia quan era un nen, sense cap ànim de transcendència. Simplement volia tornar a divertir-me, i així ha sigut. La meva creativitat està molt agraïda amb el canvi.

I vas obrir un compte amb el nom d'Amarillo Indio.

El Twitter va ser gairebé una casualitat. Quan tenia una estona -acabava de ser pare i no en tenia gaires- dibuixava i penjava el dibuix. M'agradava la idea de crear una mena de museu virtual, obert

a tothom però desconegut per a tothom. És una idea que encara em sedueix. En comparació, fer de pintor és molt solitari.

Educar tampoc és una feina solitària.

Ni solitària ni fàcil. Cada nen és un món i cada persona que educa també. Aprenem a educar en la mesura que avancem en l'educació, a força d'equivocar-nos sovint. Faig moltes coses que pensava que no faria mai. Un amic em va avisar: quan creus que domines la situació, el nen passa a l'etapa següent i cal tornar a començar.

¿Els fills et connecten amb el nen que vas ser? Com?

M'obliguen a jugar o a posar-me, literalment, a la seva altura. Des de més avall es veu tot de manera diferent, tot sembla molt més gran. Els meus fills em fan recordar aquella sensació de totalitat, de present absolut, d'absència de temps.

Què vas viure sent nen que voldries que visquessin els teus fills?

Els teus pares creen un espai on tu et desenvolupes, però tot aquest món es va ensorrant a mesura que passa el temps, encara que hi ha algunes parts que no desapareixen, unes de meravelloses i altres no tant. M'agradaria que el món que la meva dona i jo estem construint per als fills fos com menys invasiu millor, que els acompanyi però que no els limiti.

Què t'agrada fer amb ells?

Som molt bàsics. De moment ens encanta fer l'os, que és rodolar per terra, fent-nos abraçades, mossegant-nos.

.....“Els nens reinventen la realitat”.....

EMILI PEDRÓS. Dissenyador i pare de la Pepa i la Zoe, de 10 i 7 anys

Al FLIC Festival -on joves i nens comparteixen experiències de creació artística-, la meva parella, l'Ana, i jo dirigim un taller que es diu Plecs, talls, llibres, en què ensenyem a fer petits llibres amb plecs i talls senzills però molt enginyosos. Després donem pautes perquè cadascú personalitzi el seu llibre amb collage o altres tècniques.

Les teves filles coneixen la teva feina.

Em considero afortunat de poder-los explicar què faig. Amb altres oficis és més difícil. Però elles venen a l'estudi i veuen dibuixos, plans o maquetes de projectes en estat embrionari. I quan un producte arriba al mercat o s'encenen uns llums de Nadal que hem dissenyat, ho celebren com a part de l'equip.

¿De quins hàbits et sents especialment satisfet?

Ens agradava viatjar i ho continuem fent tots quatre. Cuinem junts, fem menjar saludable, tastem coses noves. A casa és habitual gaudir de la cultura. Les nenes ens acompanyen a les exposicions i, encara que el contingut no estigui adreçat a un públic infantil, sempre n'acaben gaudint a la seva manera.

De què no te n'has sortit?

De temes més prosaics, com ara ser més organitzats, més endreçats, sortir de casa amb temps de sobres o anar a dormir més d'hora. A vegades envejo els pares que tenen la disciplina suficient per aconseguir-ho.

Per què els nens deixen de dibuixar?

És força comú. Probablement té a veure amb el fet que en algun moment deuen sentir alguna mena de frustració.

Creuen que no ho fan prou bé.

Cal donar-los més espai i temps per fer-ho i també adequar les tècniques i els reptes a cada edat, que no tinguin por de repetir les coses. A l'escola, si ho comparem amb altres assignatures, el temps

dedicat a l'expressió plàstica i artística és insuficient. Quan faig classes en graus i màsters trobo que la capacitat de dibuixar, com una eina més de comunicació i d'expressió de conceptes, és molt limitada.

Quins jocs creatius feu a casa?

Dibuixar, fer cabanes, jocs de construcció. Cada any ens fem les disfresses de Carnestoltes, les pensem junts, les dibuixem i construïm. Un altre repte de cada any és fer la mona de Pasqua per al concurs de l'escola.

Què et preocupa?

La part perversa de la tecnologia i les xarxes socials, alguns continguts de la televisió comercial, el poder del consumisme...

Què descobreixes, com a dissenyador, observant les filles?

M'interessa la manera com la gent desafia l'ús predeterminat dels objectes, com els utilitza amb altres finalitats, i en aquesta pràctica els més petits són uns grans mestres. Observar com juguen és molt inspirador. Tenen una capacitat il·limitada per reinventar la realitat.

Explica-me'n un cas.

L'altre dia la Zoe, tot just amb quatre fustes i cinta de pintor, va fer una pistola molt bonica. Però no li acabava d'agradar. Llavors va anar a buscar uns retoladors i hi va escriure: "Pistola de la felicitat".

Genial!

I es va inventar que, en lloc de bales, la pistola disparava petons.

.....“Ensenyem a buscar la felicitat”.....

AMADEU CARBÓ. Expert en cultura popular, educador i pare del Lluc i l’Oriol, de 14 i 10 anys

Cada any -per Nadal- el grup familiar es redefineix al voltant de la taula. S’evidencien les absències o les noves incorporacions -el tòpic dels cunyats-. Els grups humans tenim algunes dèries, com ara la continuïtat del grup, on la canalla pren un paper primordial i són objecte de veneració.

Tió, Reis, Home dels Nassos... Sembla una conxorxa per enredar els petits.

És un engany sense malícia. El Nadal té a veure amb les expressions carnavalesques i les antigues festes d'inversió. La festa del Bisbetó és un clar exemple d'inversió de rols.

Què has descobert del Nadal observant els teus fills?

Què encara soc un nen i m'agrada ser-ho. En certs moments del Nadal permeto que surti aquest nen. Ells m'han retornat el desig de celebrar-lo amb intensitat. A gairebé tothom li passa que en fases de la vida tot això del Nadal es fa feixuc i intentem esquivar-lo. Però quan tens fills s'activa aquest desig de celebrar la vida.

Què recordes?

El Nadal de la meva infantesa té gust d'ametlla salada i oliva farcida d'anxova, dos elements que mai faltaven en els pica-pica nadalencs. També recordo dinar tard, molt tard, perquè el pare era pastisser i això condicionava molt els dinars de les festes. I recordo els dies de Reis de manera especial i molt viscuda. Vinc d'una família tradicional.

Què és fer de pare?

És un compromís cap als fills però també cap a tu. Però jo reivindico el pare/mare imperfectes, amb dret a equivocar-se dia sí dia també. Aquesta perfecció que se'ns exigeix és un gran engany en el qual caiem de quatre grapes.

Què et preocupa?

Que els meus fills siguin capaços de buscar la felicitat. I dic buscar, no que

siguin feliços. Si no tenen la inquietud de buscar-la, mai ho seran. I que la busquin tampoc no vol dir que la trobin. Ara, si no la busquen mai seran feliços, potser seran una altra cosa.

Què et costa?

Donar-los el temps que necessiten. És allò de "Coi, ara no emprenyis que tinc coses importants a fer". I esclar que sí que hi ha coses importants a fer, sobretot amb els fills. També em posen fora de la zona de confort aquelles preguntes que giren al voltant del transcendent, de l'espiritualitat.

En aquests temes no val a badar i normalment t'arriben quan estàs desprevingut. Els meus fills són especialistes a fer-me preguntes del milió en els semàfors.

Explica'm un Nadal especial.

És una història dura i trista. La nit de Reis de l'any 2009 va morir una de les meves germanes -massa jove, esclar-. El gran hi tenia una relació molt intensa. La tia era una mena de màquina festiva, ho celebrava tot, i sobretot la diada de Reis. Per això vam decidir no alterar res. El nen va anar amb la seva mare a rebre els Reis i l'endemà va rebre els seus regals, amb la normalitat que la tristor ens permetia.

Em fa plorar sentir-te dir això.

És en aquests moments quan t'adones la importància de celebrar la vida, justament per la seva fragilitat. I és que, malgrat tot, la vida continua i si venen els Reis... venen. Oi que m'entens? Pot semblar frívol però no ho és gens.

Pare submís

LLUÍS GAVALDÀ. Músic i escriptor.

Escriu cada dissabte la columna 'El pare que et va matricular' al suplement Criatures de l'ARA. El cantant d'Els Pets va començar a parlar del seu fill i de la paternitat al programa 'Eduqueu les criatures', dirigit per Carles Capdevila a Catalunya Ràdio.

El pare submís està emprenyat. Per això quan es troba un amic al bar es desfoga i aprofita la trobada per buidar el pap i fer un parell de canyes ben fresquetes mentre repassa poc dissimuladament la cambrera. Entre glop i glop li diu que no pot més, que a casa no hi pinta res, que és un zero a l'esquerra. Que per tal de no tenir baralles ni discussions ha acabat dient que sí a tot el que li diu la seva parella, encara que no tingui raó, que és més sovint del que ella es pensa. Explica que quan passeja el gos de bon matí, el gos que ell no volia, es pregunta com ha acabat així. Ell, que era el rei del mambo, el que mai en tenia prou, el que acabava els caps de setmana sense haver dormit més de tres hores. Ell, que feia i desfeia, el líder, el que decidia per tots on anaven i quan tornaven. El primer a tenir cotxe, a fumar, a anar de putes i a festejar.

Res a dir

El pare submís fa pena. Tanta que sap greu dir-li que potser si no alça la veu a casa és perquè no té res a dir.

Ara, en canvi, només és el primer del bloc a llençar les escombraries al vespre, i ho fa per aprofitar-ho i fer un cigarret sense que la dona el renyi.

Sí, el pare submís és un màrtir, un heroi tràgic postmodern que pel bé de la seva família ha sacrificat el seu immens potencial; que pel bé de l'harmonia conjugal ha deixat de banda les seves necessitats bàsiques sense que ningú li agraeixi el sacrifici.

El pare submís fa pena, molta pena. Tanta que sap greu dir-li que potser si no alça la veu a casa és perquè no té res a dir o que la seva submissió no és tant fruit de la seva generositat sinó més aviat de la seva comoditat, covardia i ganes de no ser molestat. Que si no hagués volgut el gos ho podria haver dit, però aquell dia feien futbol i li va fer mandra enfrontar-se amb la canalla. Que la seva desídia no és més que la constatació de la seva mediocritat. Que potser no seria tan invisible si hagués dedicat un segon de la seva plàcida existència a fer-se notar, a pensar com sorprendre els seus i regalar-los una iniciativa mínimament generosa.

El pare submís diu que sí a tot per després queixar-se que sempre el manen, però no sap quin número calcen els seus fills, quin és l'escriptor preferit de la seva dona, on es guarden els jerséis d'hivern o a quin passadís del súper hi ha aquelles galetes que tant li agraden. Per no saber, no sap ni tan sols que, malgrat ser-hi cada dia, a casa seva fa força temps que el troben a faltar.

Instint maternal?

DAVID CIRICI. Escriptor

La seva trajectòria es divideix entre la producció per a adults i les novel·les infantils i juvenils. Parla de l'adolescència cada dissabte a la seva columna del suplement Criatures: 'Hormones, guix, etc'.

Els ocells fan els nius per instint. Cuidem els nens per instint. No sé si els pares som, per instint, tan cuidadors com les mares. Puc acceptar que no. Però el que és evident és que a fer nius no se n'aprèn, però a cuidar els fills sí. Molta gent creu que hi ha un instint maternal que els homes no poden tenir de cap de les maneres. Creuen que l'instint maternal és alguna cosa així com l'extensió de la mateixa maternitat i del fet inqüestionable que les dones porten les criatures dins, i les pareixen, i els donen el pit, i els homes no. Seguint aquest instint, que se suposa heretat i transmès de generació en generació des de les coves d'Atapuerca fins als nostres pisos o cases aparellades, les mares tenen un sistema d'alertes i de seguiment continu de les criatures que els pares no tenim ni de lluny.

Dubtes

“¿És a tu, a qui fan saber que es troben malament?”, “¿És amb tu, que fan pastissos?”

En els humans, això de distingir entre el que és innat i el que és cultural es fa difícil, entre altres coses perquè la capacitat de crear cultura és el resultat de la selecció natural i és, també, inseparable de l'espècie humana.

Hi ha una mena de teories biologistes que s'emparen en el que consideren natural per justificar les diferències i desigualtats entre les persones. Les dones serien, de natural, més bones cuidadores que els homes. Potser sí. Però també hi ha investigadors que sostenen que, en absència de la mare, els pares assumeixen aquest sistema d'alertes i sentit de l'anticipació que s'atribueix a les mares.

De tant en tant els homes separats amb criatures ens expliquem anècdotes que ho ratifiquen. Ens preguntem coses com ara: “¿Poses tu la crema solar dins el cistell d'anar a la platja?”, “¿Has mirat mai si hi ha mosquits esperant per atacar a les parets del dormitori del teu fill?”, “¿Has estat tu qui ha descobert que el teu fill o filla ha tornat de colònies amb polls?”, “¿Li has fet tu el tractament?”, “¿Li has passat tu la pinta?”, “¿Ets tu, qui li fa fer els deures?”, “¿Ets tu, qui l'avisa que no es passi amb el WhatsApp?”, “¿Ets tu qui li fa desparar taula i omplir la rentaplats?”, “¿És amb tu amb qui parlen una estona abans d'adormir-se?”, “¿És a tu, a qui fan saber que es troben malament?”, “¿És amb tu, que fan pastissos?”

Tant si creieu en l'instint maternal com si no, un proposo que respongueu a aquest qüestionari i compareu els vostres resultats amb els d'altres progenitors que visquin junts o separats.

..... Fer de pare a la presó

JAUME FUNES. Psicòleg, educador i periodista.

‘L’explorador reprimít’ és el títol de la seva columna setmanal al suplement Criatures, en què parla sobre els joves, les dificultats socials a les que han de fer front i la seva educació.

Vaig tornar a la presó. Feia un parell d'anys, o més, que no creuava les seves reixes (cada vegada en són més, els controls!) i acabo d'anar, convidat pel Centre de Formació d'Adults Víctor Català de la presó de Brians, a participar en les seves Lectures interculturals. Recordes que has entrat en un món d'absurditats quan et trobes amb una piscina d'aigües fosques que mai s'ha pogut fer servir perquè no hi ha socorrista, ni es pot netejar perquè no hi ha pressupost! Però te n'oblides ràpid en veure el centenar de persones que han vingut a parlar amb tu perquè escrius i se suposa que pots donar consells.

Acabo en xoc perquè la majoria dels que m'escolten volen parlar de com poden educar els fills que es van quedar a fora, al barri, amb una part de la família perduda.

Neguit

"Jo vaig ser pare amb 18 anys... El meu fill de 17 no vol fer res, fora de fumar porros"

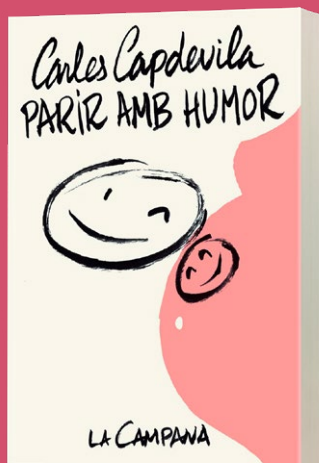
"Jo vaig ser pare amb 18 anys... El meu fill de 17 no vol fer res, fora de fumar porros". Alguns vénen a demanar-me autògrafs per als seus fills en el programa de la xerrada. "Posi per a en Yusef", "...per a en Mohamed...", diuen.

Em parlen de les entitats que s'ocupen d'ells i de com esperen que no acabin repetint la seva vida. Discutim sobre com protegir la filla de 15 agosarada en el sexe i de la necessitat que puguin descobrir els petons i les carícies. Tot i que les seves aventures els han portat entre reixes, és alligador parlar amb ells dels riscos a l'adolescència. El que més em dol és pensar que als informes de molts d'aquests homes segur que algú ha escrit: "Pares negatius, incompetents".

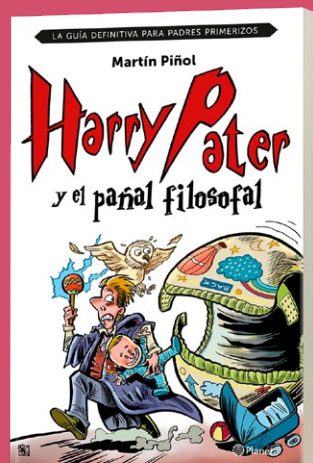
No falta la pregunta compromesa: "¿Vostè creu que s'han de continuar fent més presons?". No amago parlar de les víctimes que la seva conducta va causar, però explico que sobren presons. Que a Catalunya tenim menys delictes i delinqüents que a la resta de països d'Europa i, tanmateix, moltes més persones tancades. Moltes cares assenteixen en parlar de com trobar altres formes de compensar la societat pel mal causat.

Si encara no has quedat buit intentant repartir paraules útils, un darrer et pregunta: "¿Vostè coneix la felicitat?". Li he de respondre que sí, que he pogut viure una vida feliç i evito respondre perquè ell no. Sí que parlo de com tots som el producte de les oportunitats que un altre ha posat a la nostra vida, de com les educadores que ara tenen al seu costat no són un control més, sinó una entranyable oportunitat.

Llibres i blogs de pares per a pares

PARIR AMB HUMOR
Carles Capdevila

**HARRY PATER Y
EL PAÑAL FILOSOFAL**
Martín Piñol

EL PARE QUE ET VA MATRICULAR
Lluís Gavalrà

**CÓMO SER PADRE PRIMERIZO
Y NO MORIR EN EL INTENTO**
Frank Blanco

Vadepares.cat

Francesc, Ismael, Oriol Ll., Oriol M., Rubèn

Visita el blog

Un papá como vader

Carlos Escudero

Visita el blog

Sí, sí, és el primer

Xavier Tedó

Visita el blog

Les personetes creatives

Enric Bastardas

Visita el blog

ara.cat

